

FORDÍTÓI ELŐSZÓ

Abdulrazak Gurnah Zanzibáron született 1948-ban, a hatvanas évek végén Angliába menekült a zanzibári forradalom elől. Egyetemi tanulmányait is ott végezte, majd a kenti egyetemen oktatott irodalmat. Annak ellenére, hogy az írással Angliában kezdett komolyan foglalkozni, Afrika szerepe meghatározó a műveiben. Tíz regénye mellett novellái és tanulmányai jelentek meg angolul.

Afrika hagyományos irodalmát áthatja a szóbeliség. A 19. századi európai gyarmatosításig a jóval kevésbé jellemző írásbeliség nyelve az iszlám afrikai térhódításának következtében nagyrészt az arab volt, vagy az arab írásjelekkel lejegyzett törzsi nyelvek. Bár a kontinensen a szóbeli irodalomban évszázadok óta elterjedt műfaj az eposz, a regény csak az európaiak térhódítása után alakult ki. A szuahéli anyanyelvű Gurnah *Writing place* című rövid esszéjében (*World Literature Today* 78/2, 2004) megemlíti, hogy a szuahéli ugyan rendelkezik írott hagyománnyal, de ő fiatalkorában csak morális tanulságú vagy szóra-koztató kortárs versekkel és kis történetekkel találkozott.

A gyarmati időkben az oktatás angol nyelven zajlott és angol tananyagon alapult. Gurnah emellett mecsetbe és Korán-iskolába járt, ezenkívül saját mindennapi tapasztalatai is hozzájárultak ahhoz, hogy megkérdőjelezze az oktatás által közvetített európai értékrendszert. Ahogy a fent említett esszében írja, rájött, hogy a különböző narratívákat egymással szembeállítva alaposabb tudásra és mélyebb megértésre tehet szert. Az angol nyelv lehetőséget adott számára, hogy széles olvasóközönséggel ismertesse meg a műveit. Az olvasók jelentős része azonban nem afrikai, és Gurnahnak mérlegelnie kellett, mennyi háttértudást feltételezzen róluk a minél teljesebb megértés érdekében.

Miután arab származása miatt el kellett hagynia Zanzibárt, Angliában könnyen hozzáférhető olvasmányok széles tárházával találkozott. Az idegen környezet, a különbözőség élménye arra ösztökélte, hogy írni kezdjen. Az emlékezés kulcsszerepet játszott ebben. Gurnah saját bevallása szerint a távolság felerősítette afrikai emlékeit, amelyeket az íráson keresztül elevenített fel, az ábrázolt világ messzesége az elfogulatlanabb megítélésben is segítette. Nobel-díjas beszéde, mely a *Writing* [Írás] címet kapta, íróvá válásának okáról és folyamatáról szól.

Gurnah regényeinek fő témája, a bevándorlás rendkívül aktuális (különösen Európában), stílusa nagyban hozzájárult a rangos elismerés elnyeréséhez. Nagyfokú érzékenységgel ábrázolja a különböző kultúrák viszonyrendszerében élő, otthonától távol került ember egyetemes problémáit, ugyanakkor írásai mélyen gyökereznek a szuahéli kultúrában és a kelet-afrikai történelmi valóságban.

A *Cages* [Ketrecek] először 1992-ben jelent meg a Heinemann antológiájában (*The Heinemann Book of Contemporary African Short Stories*). A novellában Gurnah árnyaltan, gazdag szókinccsel, minden apró részletet gondosan kidolgozva, ugyanakkor letisztultan és lényegre törően festi le az idegenben élő ember magányát.

Tábor Sára